

Stop handel in natuurschade, vervuilers krijgen nota bene geld

Valentijn Wösten

raadsman van coöperatie Mobilisation for the Environment

De kern van de stikstofcrisis is bekend: al decennialang een sluipende natuurvernietiging zonder afdoende aanpak, met als voornaamste oorzaak de uitzonderlijk grote Nederlandse veestapel. De commissie-Remkes was klip en klaar. Het wetsvoorstel van minister Schouten om deze crisis te bezweren, dreigt uit te lopen op een debacle.

Sinds de jaren negentig geldt voor EU-landen de plicht om behoud van Natura 2000-zones zeker te stellen. Daaruit volgt de noodzaak de in Nederland veel te hoge stikstofconcentraties fors te reduceren. Haaks daarop liet het Programma Aanpak Stikstof (PAS) stikstof-toenames toe. En dus kon de rechter niet anders dan in mei 2019 het PAS onverbindend verklaren. Ook in 1993 en 2007 ging het toenmalige stikstofvergunningenbeleid onderuit bij de rechter. Nu ligt al voor de derde keer de vergunningverlening plat. Bovendien werd de stikstofcrisis een bouwcrisis. Hoog tijd voor een fundamentele analyse.

Een term die het afgelopen jaar regelmatig opdook is 'saldereën'. Boeren kwamen eind 2019 massaal op de been nadat de provinciebesturen nieuwe regels hiervoor bekend hadden gemaakt. Waarop, weinig standvastig, de provincies de net bekend gemaakte regels her-

riepen. Waar gaat dat beleid over?

Saldereën is weinig meer dan vergunningenhandel. Elke vergunning staat voor een specifieke natuurschade, waaronder stikstofemissies. Het idee is dat een nieuwe vergunning voor stikstofemissie kan worden verleend als gelijktijdig een gelijkwaardige vergunning van een stoppend bedrijf wordt ingetrokken. Op papier treedt dan per saldo geen stikstoftoename op. Twijfels over het realisme van die berekeningen zijn een belangrijke zorg. Maar belangrijker: deze vergunningenhandel blokkeert de oplossing van de stikstofcrisis.

Na al die jaren is er niks geleerd en niks gedaan aan de natuurvernietiging door stikstofuitstoot

Voor een ondernemer is zo'n natuurvergunning noodzakelijk bedrijfskapitaal. Zonder mag hij immers niet ondernemen. Uiteraard hebben ondernemers het liefst een ruimere vergunning. Net zoals een discotheek liever ruimere geluidsnormen zal wensen dan meer strikte normen. Daarom verzetten ze zich doorgaans scherp tegen eventuele latere inperking: dat betekent inperking van hun ondernemingsruimte.

Verleende vergunningen zijn altijd locatiegebonden. Ze hebben enkel

waarde voor de eigenaar van die locatie. Althans, zo lang handel niet wordt toegelaten. Met handel worden de vergunningen ook waardevol voor andere locaties. Natuurschade wordt dan verhandelbaar, en krijgt zelfs marktwaarde.

Vergunde stikstofuitstoot van bedrijven die wegens pensioen of faillissement stoppen, zou normaliter vanzelf verdwijnen. Maar met de handel worden die verplaatsbaar en daarmee zowel juridisch als feitelijk langer in stand gehouden. Bovendien, nu die vergunningen marktwaarde hebben gekregen dreigt de overheid (de belastingbetaler) geld te moeten gaan betalen om die eerder gratis verleende vergunningen later weer in te kunnen trekken.

Zonder het intrekken van verleende vergunningen krijgen we natuurschade nooit goed aangepakt. En u begrijpt het goed: de belastingbetaler dreigt daarvoor grof te gaan betalen. Subsidie voor vervuiling. Vergunningenhandel betekent een nauwelijks controleerbare marktdynamiek in natuurschade. In plaats van de handel te ontmantelen wil het kabinet nu zelfs het leasen van vergunningen toelaten: het verhuren van natuurschade. Een verdienmodel voor boeren met te ruime vergunning.

Er is na al die jaren niks geleerd, niks gedaan. Remkes voorspelt dat ook de huidige kabinetsplannen juridisch niet houdbaar zijn. Er wordt niet ingezet op ambitieus natuurherstel. Gaat het kabinet door op dit pad, dan ligt een parlementaire enquête naar het stikstofvergunningenbeleid in het verschiet.